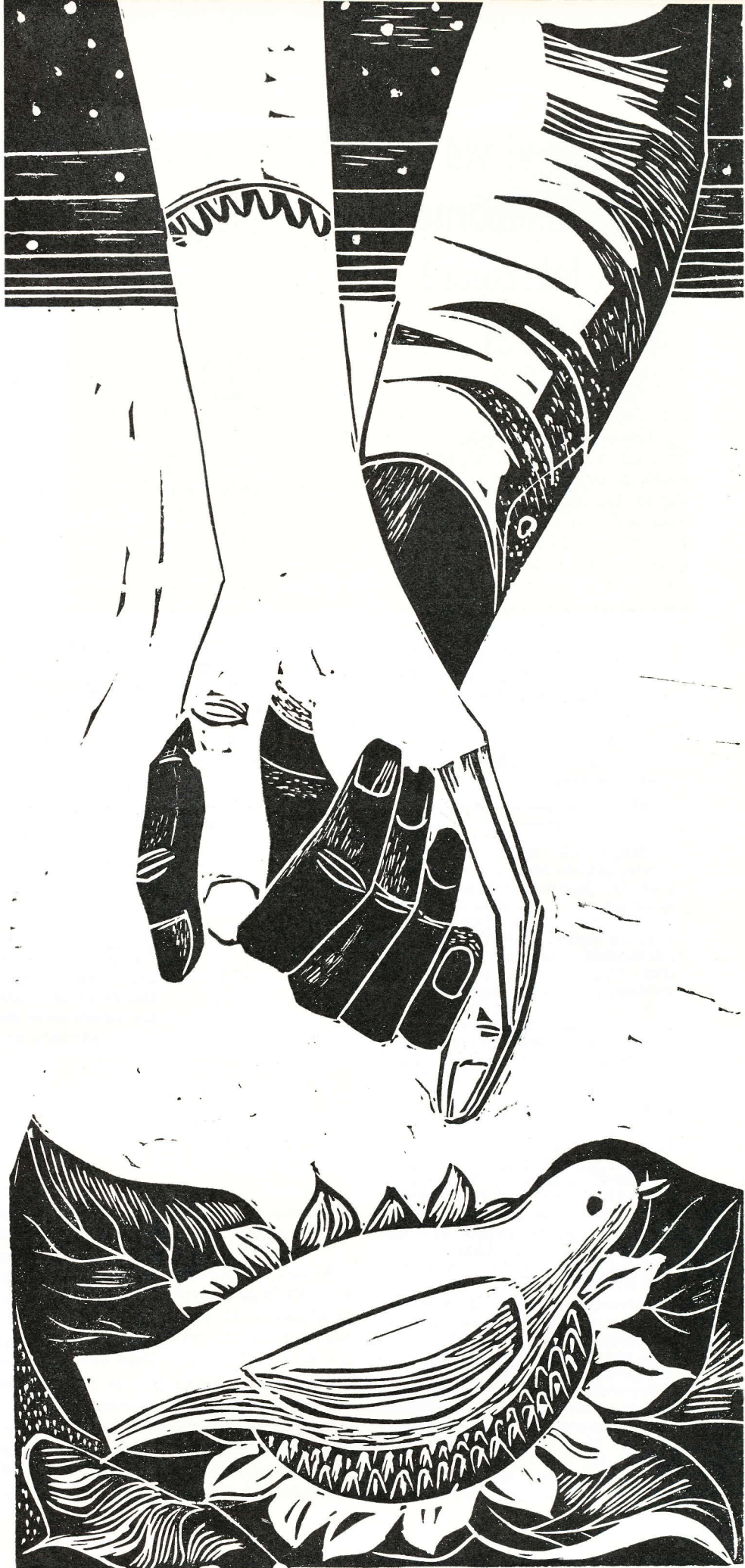

VI KVINNOR

Nr 3 * 1961

Pris 75 öre

Visst har vi väl råd att ge småbarnen deras lekskolor!

En stor fråga om små barn rubricerade Gunhild Tegen en artikel i förra numret om lekskolorna. I Stockholm har vi bortåt 8.000 lekskoleplatser, men ytterligare 9.000 barn står i kö utanför, och det är en skam, skrev hon, att vi inte har lekskolor till alla dessa små köare. Hon erinrade om hur barnen förr hade tillfälle till förnuftig sysselsättning, särskilt på landet, hur de levde med de vuxna och gamla och med naturen. Men vad har storstadsbarnen i dag?

Deras vardagsliv är utarmat! säger en annan kvinnlig skribent *Connie af Malmberg*, i Svensk skoltidnings sista fjolårsnummer och erinrar om hur samhället förändrats och med det barnens lek- och sysselsättningsmöjligheter och hur sambandet mellan generationerna luckrats upp. Vi citerar:

Många och tappra försök har gjorts genom åren att stärka det stöd för hemuppfostran som förskolorna utgör och som är så nödvändigt nu när småbarnen berövats så mycket. De har berövats kärleksfull, kontinuerlig vård och den trygghet som närvaron av mödrar, mormödrar och farmödrar i hemmen förr utgjorde. De får inte naturliga förstahandsintryck som näring för utvecklingen på det sätt som skedde när bl. a. matlagning, bakning, tvätt och sömnad sköttes i hemmen. De har inte naturlig tillgång till riskfri och utvecklingsbefrämjande utelek på landet eller i bilfria städer, där levande hästar traskade omkring på gatorna i lagom lunk, dragande människor, varor, vattensprutor m. m., och inte heller riskfri lek på gårdar där det ångade ur tvättstugor, sågades och bars ved och där det fanns loft och bodar som det gick tagas till.

Barnens vardagsliv är utarmat, och det som samhället ska göra för att ersätta det förlorade har det inte råd med. Man måste använda pengarna till att bota de förstörda barnen med. Enligt en uppgift kostar en plats på en ungdomsvårdsskola lika mycket som 200 förskoleplatser. Men tunnelbanestationen i Farsta får kosta 7 miljoner! Vad kostar flygplatser, sprit, tobak, bakelser? Det är rent nonsens att

svenska folket inte skulle ha råd att sköta sina småbarn. Vi har inte råd att låta bli.

Kostar en plats på en ungdomsvårdsskola lika mycket som 200 förskoleplatser så må man verkligen säga att det är mycket pengar det kostar att låta barnen växa vilt!

Men man behöver inte ta till T-banestationer och flygplatser, som bådadera är nödvändiga ting i ett modernt samhälle och i en storstad, för att bevisa att vi har råd att ersätta barnen det de har gått förlorade i dagens samhälle. Inte ens spri-

ten och tobaken är riktigt träffande exempel, eftersom de ger staten så enorma inkomster att bara en liten bråkdel av dessa vore tillräckliga för att man snabbt skulle kunna tillgodose behovet av lekskolor! Varför inte ta den mest näraliggande och belysande jämförelsen:

Anser vi oss ha råd att kasta ut uppemot tre miljarder årligen till militära ändamål så bör vi väl ha råd att ge småbarnen deras lekskolor!

Vattendroppen

av Astrid Pettersson

*D*ej dimman lyfte ur oceaner. En sky drev bort.
Blå himmel tonar
där molnen fara. Du vet ej sagan. Den är så kort.
Du skall blott bliva
lik andra droppar,
lik andra skyars och världars liv.
En liten tid
för att tjäna alltet. Ibland att lyftas. Ibland att sjunka
i stort massiv.
Jag är en droppe
bland längtans skyar
men formar målet, var bit och del.
Min väg tillbaka till oceanen
jag själv får söka. Får ej gå fel.
Om inget annat
var mål och mening
än denna vägbit i livets tjänst,
jag var en droppe
av oceaner. Av miljarder har havet glänst.
Jag var en droppe, som lyftes vida
och sjönk i dimma som våg och dal.
Mitt liv var trappsteg, upp till crescendo
av högsta lycka, av bittert kval.

Varför då söka
de lugna vikar
där lågan slocknar och anden dör?
Jag ville vara en åskans droppe
som väcker någon, att någon hör.
Det går ett rop över oceaner
i tusen världar och tusen år:
— Du sår ju tårar, du mänskoande!
Det är ju blodspår varhelst du går!
Du kunde vara den som förliker
du kunde vara en livets vän.
Men du är rädd för din svaghets broder
och därför liknar du alltid den...

VARFÖR BLIR BRA UNGDOM BRA?

Att vara duktig och att vara bra är inte alltid detsamma. Jag har i mitt arbete med barnavårdsnämndens klientel haft många kriminella eller på annat sätt trassliga ungdomar, som med åren blivit verkligt bra, inte bara i arbetslivet utan också som föräldrar och som medborgare. Och jag har i akademiska och andra kretsar träffat ungdomar, som lyst genom sin begåvning och sin ambition men som med sin hänsynslösa egocentricitet och karriärjakt varit förödande figurer. Bland de bra ungdomarna kan vi räkna med att träffa på både högt begåvade och svagt begåvade, både nervösa och harmoniska.

För att vi ska beteckna en pojke eller en flicka som bra vill vi förstås att de ska fylla vissa krav. De ska ha ett visst mått av ansvar för sina handlingar. De ska kunna planera för framtiden. De ska ha ansvar för den familj de bildar. Helst ser vi också att de har vidare intressen, att de bidrar till utvecklingen av det samhälle de lever i, att de inte är okänsliga för andra folks lidanden och att de ägnar någon tanke åt vår tids största fråga, frågan om krig eller fred. För att vara bra räcker det inte med briljanta kunskaper. Det krävs också känsla. Den som är okänslig för människorna omkring sej och för händelserna ute i världen är inte bra, han må sen göra den mest lysande karriär för egen del.

Ingen tror väl att dagens tjugohusåring blivit den han är, bra eller dålig, utan avgörande inflytanden från den miljö han växt upp i och hämtat impulser ifrån. Det finns några få undantag, ungdomar som genom sjukdom och olyckor fått sin psykiska och sociala utveckling snedvriden. Men bortsett från dessa undantag formas ungdomarna av sin miljö, den de lever i just nu och den de haft under spädbarnsåldern, småbarnsåldern och skolåldern. De är en produkt av den uppfostran de fått.

Jag ska ta ett exempel från ett annat område. Alla som är födda på

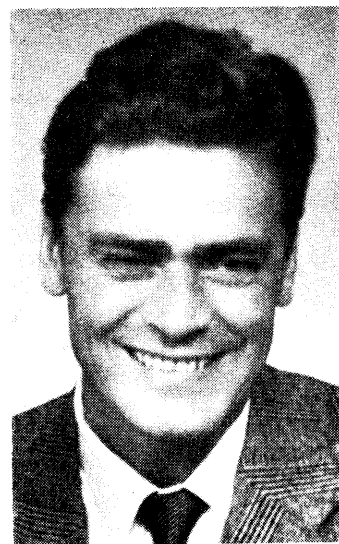
Vid Katarina ungdomsråds konferens under mottot »Bättre fritid – bra ungdom» i Medborgarhuset den 17 februari höll socialläkare John Takman en av inledningarna. Vi återger här ett avsnitt av hans anförande.

landet kommer ihåg bygdens hästkarlar. Det var de som födde upp snälla, arbetsvilliga och lojala hästar. Motsatsen till dessa hästkarlar var de bönder, som på några år kunde förstöra en från början bra ungdom och få honom argsint och arbetsovillig. Jag kan inte tillräckligt mycket om hästskötsel för att säga hur hästkarlarna, de framgångsrika hästuppfödarna, bar sej åt i detalj. Men jag minns ett par av dem från min barndom. Jag minns att de aldrig slog och aldrig röt åt kusarna. Det fanns någon självklar kamratlighet mellan dem och de djur de fostrade upp.

Så långt skulle många föräldrar ha nytta av att studera vad hästkarlarna har att lära ut.

Men det räcker inte med detta. Barn liknar hundvalpar och fölunger i så måtto att de behöver känslomässig värme för att själva utvecklas harmoniskt i känslomässigt hänseende. I sin övriga utveckling skiljer sej människan från de andra djuren genom förmågan att tillägna sej kultur. Hon har ett språk, ett symbolsystem, som andra djur saknar. En häst kan föra en mycket enkel konversation med gnägganden, vänliga eller ilska bett och i trängda situationer en rejäl spark. Men ingen häst kan tala om för en annan häst att Djurgården slog Skellefteå med 6–1 i ishockey.

Genom sitt språk har människan möjlighet att mer eller mindre effektivt dra nytta av tidigare generationers erfarenheter, ta del av sin generations kunskaper och kanske nå-

Dr John Takman

gon gång bidra till att utveckla dem. Hon kan genom detta talade och skrivna språk fylla sitt liv med innehåll och mening.

Jag är ledsen att jag inte under de många år jag arbetat som ungdomsläkare haft tid att göra systematiska forskningar om skillnaden i kulturell bakgrund för de ungdomar som är asociala och de ungdomar som är i alla hänseenden föredömliga. Alla som arbetar med asociala ungdomar vet att de i regel saknar verkliga intressen. De är sällan med i föreningar av något slag. De läser aldrig en bok. Bara ett par procent av dem har någon kort tid spelat fotboll eller deltagit i annan idrott. De är vad man brukar kalla håglösa. Deras perspektiv når inte längre än till kvällen, till fiket, till gathörnet, till Kungsträdgården eller raggartugan.

Anledningen till att de saknar egentliga intressen finner vi i deras uppväxtmiljö. Föräldrarna till dessa håglösa ungdomar är inte alltid lika kulturlösa som ungdomarna, men de har antingen saknat intresse eller tid eller förmåga att göra hemmet stimulerande för sina barn. Ibland har de saknat resurserna. Det är inte lätt för en kvinna, som ensam ska försörja familjen, att hinna och orka med både ett hårt förvärvsarbete och ett tillfredsställande hemliv. Så besvärlig som bostadssituationen varit de senaste tjugohusen i Stockholm är det ju också många föräldrar som inte haft något eget hem för barnen under de första viktiga åren.

När dessa ungdomar stjälar bilar och gör stötar gör de det ofta för att de har tråkigt och inte kan finna stimulans i sådant som vanliga ungdomar fyller ut fritiden med. Om vi jämför miljöbakgrunden för genomsnittet av de asociala ungdomarna och genomsnittet av de allsidigt utvecklade ungdomarna, så finner vi i de flesta fall mycket väsentliga skillnader. Bra ungdom växer inte alltid upp i hem med välfyllda bokhyllor, litterära diskussioner kring middagsbordet och en medveten livsåskådning. Men det finns ett middagsbord att diskutera omkring. Det finns någon att diskutera med. Det har funnits någon, som stoppat om dem om kvällarna när de varit små och berättat eller läst sagor för dem. Den kulturella uppfostran börjar redan i vaggan. De ungar, som fått en känsla av samhörighet med den närmaste omgivningen och en förmåga att urskilja det kvalitetsrika från det undermåliga redan på småbarnsstadiet, dessa ungar utvecklas i de flesta fall till bra ungdom.

Vi har i Stockholm i barnavårdsnämndens, skoldirektionens, idrotts- och friluftsstyrelsens och andra institutioners regi en mängd utmärkta verksamheter i gång. Över tre tusen barn är aktiva i våra barnteatrar. Några tusen ungdomar deltar i de klubbar som är organiserade vid våra ungdomsgårdar. Allt detta är utmärkt. Synd bara att vi inte har tillräckligt med daghem och förskolor och eftermiddagshem för alla de barn som skulle behöva deras stimulans som en ersättning för den stimulans hemmen borde ge men inte ger.

Det vore också en illusion att tro att alla krafter samverkar. Hänsynslösa affärsintressen motverkar och raserar vad lärare, barnstugepersonal, ungdomsledare och andra gör för att hjälpa familjerna med barnens och ungdomens uppfostran. Den riktiga kulturen är hårt trängd, i många hem helt undanträngd, av gangsterkulturen.

Alla ungdomar kan inte älska Shakespeare och Beethoven. Men mellan Hamlet och filmgangstern, mellan symfonierna och de hiskligaste Elvis Presley-bitarna finns en hel del att välja på. Det är tragiskt att så många ungdomar aldrig kommit i kontakt med och från barndomen blivit gripna av det svenska och

Dr Andrea Andreen och Fru Adelaide Tambo vid den senares besök i Stockholm

I Afrikas namn

I samband med årets åttonde mars — den internationella kvinnodagen — har SKV genomfört en serie möten med fru Adelaide Tambo från Johannesburg i Sydafrika. Fru Tambo — mor till två barn — studerar för närvarande medicin i London och är gift med advokaten Oliver Tambo, vilken delegerats till FN som sändebud för Förenade Fronten, en sammanslutning av mer eller mindre illegaliserade afrikanska och indiska organisationer i olika öst- och sydafrikanska länder.

Att träffa och höra fru Tambo, som talat vid möten i Stockholm, Göteborg, Falun, Malmö och det Köpenhamn varifrån för 51 år sedan appellen sändes ut till all världens kvinnor om sammanhållning i kampen för fred, kvinnans värdighet och barnens rättigheter, är en upplevelse man inte velat gå miste om.

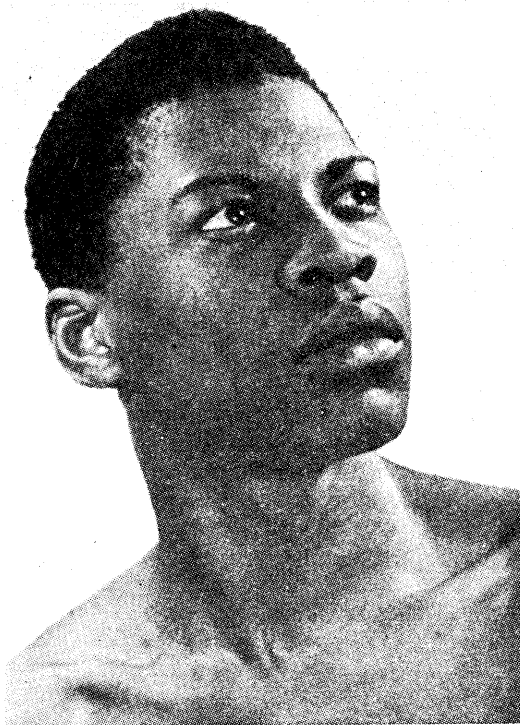
Vi satt och lysnade till henne då hon uppträdde i Stockholms Konserthus den 6 mars. — Tänk att få höra och se en livslevande sydafrikanska, sade en granne bland mötesdeltagarna, få höra om förhållandena

internationella kulturarv vi har utan måste leva på och hämta impulser från biografernas och kioskernas mest brutala dravel.

Kulten kring krönte parasiter är inte mycket bättre än gangsterkulturen. Skulle det vara en ekonomisk uppoffring för en tidning att avstå från extraupplagor när prinsar föds i Iran eller prinsessor förlovar sej i Stockholm? Skulle det inte någon gång ge profiter att ignorera glitt-

rande lösdrivare och satsa på den romantik som finns i hederligt arbete och som arbetande människor kan berätta om? Bragder utförs varje dag av murare, metallarbetare, vetenskapsmän, lärare och husmöd-rar. Det är sannerligen inte oväsentligt för barnens och ungdomarnas utveckling att pressen, filmen, radion, televisionen söker ge sin unga publik idoler från det fredliga arbetets värld.

JOHN TAKMAN

»Vårt folk har fått smak på kultur och bildning»

i det land där Sara Lidman kommit i konflikt med lagarna för sin vänskap med en färgad. Vilka ruskiga lagar! tillade hon.

Värme och moderlighet

— Nå, vad tyckte ni? frågade vi efteråt.

— Imponerande i sitt lugn och sin saklighet, och så varm och moderlig! löd svaret. Och det bästa av allt: inga agitationens överord, trots att hennes folk uppenbart lever under rent otroliga förhållanden under verwoerdregimens terror. Hur kan det få fortsätta så här efter allt vad världen upplevt av rasgalenskap under det andra världskriget!

Fru Adelaide Tambo var klädd i glänsande vitt, hennes mörka hy verkade blek mot klänningen. Det svarta blanka håret bar hon högt uppsatt. I sin lugna värdighet tycktes hon oss en bild av urmodern, såsom hon skulpterats i årmiljoner — en lovsång till livet. Det var helt följdriktigt att hon startade sitt tal med att beklaga att hon inte kommit för att sjunga. Hennes tal var melodiskt som en folkvisa.

Hudfärgen bestämmer levnadssättet

Hon berättade om unga ambitiösa sjuksköterskor, läkare, kontorister,

husmödrar, hembiträden och kvinnor av hennes stam som lever på »olaga» hantering. Gemensamt för dem alla är detta: färgen på deras hud bestämmer för närvarande deras sätt att leva i Sydafrika. De behandlas som varelser mitt emellan djur och människor och ur synpunkten att de utgör en väldig tillgång på billig arbetskraft. För att skaffa tillräckligt många slavarbetare är verwoerdregimen beredd att beröva negrerna alla möjligheter till ett naturligt familjeliv.

Från viss tidpunkt 1961 blir det straffbart för kvinnor över 16 år att vistas ute utan pass. Påtryckningar äger rum för att tvinga dem att ta emot legitimationsbevis, man vägrar sålunda att utfärda vigselattester. Den sydafrikanska regeringen hävdar att legitimationsplikt råder även för vita.

— Men för dem ligger det likväl annorlunda till, säger fru Tambo med sin innerliga stämma, de häktas inte om de glömt identitetskortet hemma.

Verwoerds regering hävdar att passens införande skall motverka lösdriveri. På andra håll i världen har man gjort erfarenheten att bästa medlet häremot är att skapa trygg-

I massor demonstrerar kvinnorna mot de kränkande passlagarna och vägrar att ta emot passen

het i samhället. Regeringen hävdar att passtvånget kommer att minska brottsligheten. Sydafrikas kvinnor hävdar att medborgarnas rörelsefrihet, rätt att söka arbete på annan ort och att bosätta sig tillsammans med familjen respekteras i länder där brottsligheten är lägre än i Sydafrika.

Straff vägen till billig arbetskraft

Har ni tänkt på vad det vill säga när en 16-årig pojke straffas för att han inte kan uppvisa passersedel? Hur det kan te sig när ungdomar måste ha intyg varje månad från arbetsgivaren om var de arbetar, bara får söka nya arbeten inom vissa områden, inte vistas någon annanstans än på hemorten längre än 72 timmar? Sydafrikanska män — även vuxna — måste ha passersedel om de går på bio och kommer hem efter kl. 11 på kvällen. Det är denna sorts passlagar man vill tvinga på också kvinnorna och som dessa med all kraft värjer sig emot.

Vanligaste »brottet» i Sydafrika är förseelsen mot passlagarnas § 10, som avser att kontrollera afrikanernas inflyttning till städerna. Man måste ha speciellt tillstånd för att söka arbete i avlägsna områden, dit man inte kan nå på 72 timmar. Passlagarna har lett till att en halv mil-

jon afrikaner häktats och 337.604 dömts vid rättegångar där man ägnar ungefär 1½ minut åt varje. Det utdöms exempelvis 8 veckors fängelse, alternativt 6 punds böter, vilket de flesta saknar möjlighet att betala. Och så återstår möjligheten att »avtjäna straffet» som billig arbetskraft på potatisfarmerna. Fångarna tvingas arbeta utan redskap. Nätterna tillbringas i fängelse. Maten är majsgröt. Efterhand blir de dömda så undernärda att de inte kan hänga med i arbetet. För det piskas de, grävs ner i jorden och tjänar som gödning åt nästa potatisskörd.

Är det en ond saga?

Adelaide Tambo gav sin framställning av förhållandena så utan alla effekter att vi spärrade upp ögonen. Menar hon verkligen allvar? Eller berättar hon en ond saga? Efter föredragets slut passade publiken tillfället att ställa frågor på denna punkt.

Fru Tambo hänvisade till jurister som använt ett helt år för att klarlägga förhållandena på potatisfarmerna. Pressen släpps inte in i sådana områden.

Lika upprörande var fru Tambos berättelse om *Bantulagen*, en lag som föreskriver sämre undervisning för afrikanernas barn än för de vitas. Inte nog med att barnen kan avföras från skolan vid 12 års ålder och tvingas till arbete – undervisningen fosterar dem till självuppgivelse och underdånighet, att tjäna sina herrar. Afrikanska lärare som ägnar sig åt bantuundervisningen skickar sina egna barn till andra protektorat, men vågar inte obstruera av skräck för att mista sina förtjänstmöjligheter.

Fortsatt bojkott nödvändig!

Kan Sydafrikas kvinnor finna sig i detta tillstånd? Vi är ett fredligt folk, sa Adelaide Tambo, och för en fredlig lösning av problemen, men vårt folk har fått smak på modern kultur och bildning. Vi vill ha bort verwoerdregimen, som inte unnar afrikanerna någon lycka. Bantu- och passlagar är självmord för vår nation.

– Därför kämpar kvinnorna, därför kommer vi aldrig att tuga, därför bygger vi vidare på kvinnorörelsens tradition, med demonstrationer och uppmarscher omfattande tiotusenden.

DIAMETER C:A 17 CM.
Garn nr 60 eller 70, Nål nr 14

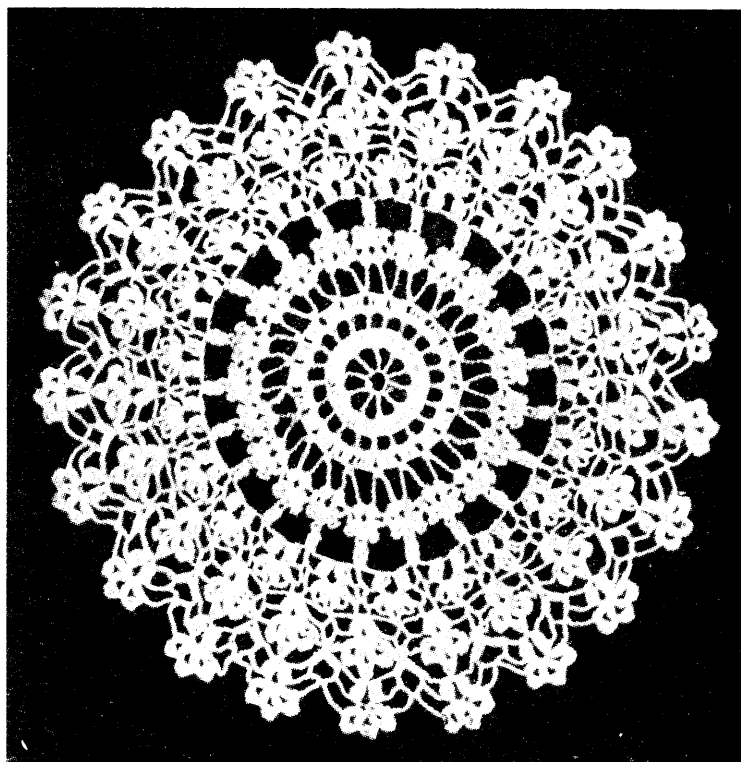
Lägg upp 10 m. till en ring.
Varv 1. 4 lm. utgör 1:a dst., 4 lm., 9 dst. med 4 lm. mellan varje st.
Varv 2. 62 fm. varvet runt.
Varv 3. 3 lm. utgör 1:a st., 62 st. varvet runt. Sm.-virka 1 m.
Varv 4. 3 lm. utgör 1:a st., 4 lm., X 1 st. i 3:e m., 4 lm. Fortsätt från X v. ut. Sm.-virka 1 m.
Varv 5. 5 fm. i varje lm.-båge v. ut.
Varv 6. 3 lm. utgör 1:a st., 3 st., 1 lm. X hopp över 1 fm., 4 st., 1 lm.

Fru Tambo, som underströk att de skandinaviska folkens varubojkott spelat en stor roll, uppmanade alla organisationer och i synnerhet fackföreningarna att fortsätta på den inslagna vägen. När hon värdjade om materiell hjälp åt den illegaliserade frihetsrörelsen föll inte bara kronor utan femmor och tior i insamlingsbössorna.

*

SKV förmedlar materiell hjälp till Sydafrikas kvinnorörelse. För att inte hjälpen ska beslagas av verwoerdregimen går den över kristna organisationer.

Saken gäller inte bara afrikanska kvinnors rätt och värdighet och deras barns lycka – den gäller vår mänsklighet.

MED VIRKNÄL OCH GARN:

En skir tablett

Fortsätt från X v. ut. Sm.-virka 1 m.
Varv 7. 12 lm., 2 fm. i föreg. varvs lm., lika v. ut. Sm.-virka 6 m.

Varv 8. 3 lm. utgör 1:a st., 2 st., 3 lm., 3 st. i 1:a lm.-båge, 2 lm., 3 st., i nästa lm.-båge, 3 lm., osv. v. ut. Sm.-virka 4 m.

Varv 9. 3 lm. utgör 1:a st., 1 picot (1 picot = 5 lm., tag tillbaka till 1:a lm., drag ihop till en knut), 2 st., 1 picot, 2 st., 1 picot, 2 st., 3 lm., 1 fm., som fästes mellan st.-grupperna, 3 lm., osv. v. ut. Klipp av garnet.

Varv 10. Börja i mellersta picot med 4 lm. som utgör 1:a dst., 2 dst., vilka sammanvirkas på så sätt att garnet vid varje dst. dras igenom 2 m. 2 ggr., varvid 1 m. återstår. Vid sista dst. dras garnet genom alla m. samtidigt, 9 lm., 3 sammanvirkade dst. i mellersta picot i nästa st.-grupp, 9 lm., osv. v. ut. Sm.-virka 3 m.

Varv 11. 4 lm. utgör 1:a dst., 2 dst., 3 lm., 3 dst., 3 lm., 1 st., som fästes över föreg. varvs dst.-grupp, 3 lm., 3 dst., 3 lm., 3 dst. fästes alla i nästa lm.-båge, 3 lm., osv. v. ut. Sm.-virka 4 m.

Varv 12. 4 lm. utgör 1:a dst., 1 dst., 3 lm., 2 dst., 3 lm., 2 dst., 3 lm., 2 dst., fästes alla i 1:a lm.-båge, 3 lm., 2 st., som fästes med 1 st. på varje sida om föregående varvs st., 3 lm., 4 ggr. 2 dst. med 3 lm. emellan i nästa lm.-båge, 3 lm., osv. v. ut. Sm.-virka c:a 7 m. till mitten av st.-gruppen.

Varv 13. 7 lm., 2 st., som fästes med 1 st. på varje sida om de 2 st. på föreg. varv, 7 lm., 1 fm. i mittersta öglan på nästa dst.-grupp, 7 lm., osv. v. ut.

Forts. å sid. 20

ARBETSVÄRDERING OCH LIKALÖN

Slut på diskrimineringen! heter det i det handlingsprogram SKV:s förbundskongress i princip antog. Om likalönsfrågan och de former för dess lösning som under senare tid diskuterats talade på kongressen Birgit Jansson. Vi återger här hennes tal.

Den uppgörelse som i fjol träffades mellan LO och SAF innebar ett steg i rätt riktning. Parterna rekommenderade som bekant de anslutna förbunden att med utgångspunkt från principen »lika lön för likvärdig arbetsinsats» ändra avtalen så att beteckningen män och kvinnor ersattes med ensartade gruppbeteckningar. Och att detta skulle ske under en övergångsperiod på fem år.

Alla var väl klara över att frågan därmed inte var löst. Men att vi kommit ett steg på vägen i och med att själva principen godkändes är obestridligt. Det är ju alltid lättare att kämpa för en sak som i princip är erkänd som riktig.

LO har med detta lagt ansvaret för likalönsfrågans lösning på förbunden. Det är genom de förbundsvisa förhandlingarna som kvinnolönebegreppet ska rensas bort ur avtalen.

De hittills gjorda försöken att följa fjolårsrekommendationen har visat att arbetsgivarna för sin del inte

uppgett motståndet mot likalönen. Om inte de fackliga organisationerna mobiliseras till verklig kamp för att få frågan löst kommer det att gå som det gjort i en del andra västeuropeiska länder, där den nya klassificeringen inneburit att kvinnorna placerats lägst på löneskalan även inom sådana arbetsområden där omvittnat typiskt kvinnliga egenskaper såsom fingerfärdighet, noggrannhet, färgsinne och tålmodighet innebär att de gör en bättre insats än männen på motsvarande arbeten.

Men vi behöver inte gå utomlands för att finna varnande exempel. Se bara hur kvinnorna behandlas i den statliga förvaltningen — där likalönsprincipen sedan flera år varit erkänd.

Det finns i statens tjänst drygt 100.000 kvinnliga tjänstemän. 65.400 av dessa arbetar inom den egentliga förvaltningen och tillhör löneplan A. Av de egentliga kvinnliga statstjänstemännen är c:a 60.000 placerade i

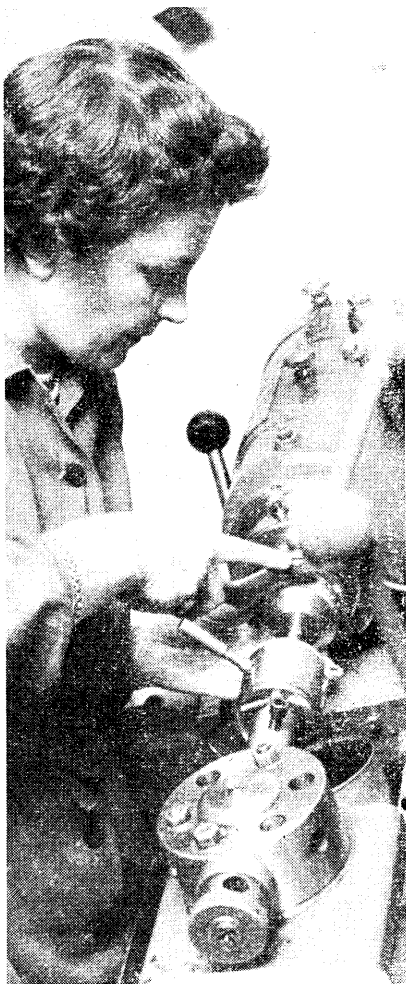
lönegraderna A 1—A 12. Genomsnittslönegraden är A 7, men den vanligaste lönegraden är A 5.

Ungefär hälften av alla lönegradsplacerade kvinnor inom den egentliga statliga förvaltningen finns i lönegraderna A 1 t. o. m. A 5, d. v. s. under den manliga bottenlönegraden som är A 7.

Så är likalönsfrågan »löst» i statlig tjänst. Genom att placera kvinnorna i de lägsta lönegraderna fortsätter man diskrimineringen av kvinnorna, trots att lönediskrimineringen i princip skulle vara avskaffad.

Så får det inte bli när frågan nu skall lösas på den privatat arbetsmarknaden. Det är ett stort ansvar som åvilar fackförbunden, varje lokal fackförening och kvinnorna själva. Utan ökad facklig aktivitet från kvinnornas egen sida lär vi inte komma så långt. Och den aktiviteten

ska stå mellan kvinnorna och männen om den inbördes fördelningen.

Arbetsgivarna har i detta land under alla år inhöstat enorma extra vinster på den lågavlönade kvinnliga arbetskraften. Nu när allt fler erkänner det berättigade i att kvinnornas löner lyfts upp i paritet med männens så får detta inte utvecklas till en stridsfråga mellan kvinnor och män utan i stället mobilisera dem till gemensam handling för att beröva arbetsgivarna möjligheterna till vidare extravinster på kvinnornas bekostnad.

Ett av sätten att främja likalönsprincipens tillämpning är att kvinnorna skaffar sig utbildning för mera kvalificerade arbetsuppgifter, vilka nu i regel är förbehållna männen.

Och här behövs det upplysning. Framför allt inriktad på de unga flickorna. Vi behöver flera välutbildade yrkesvägledare, som talar yrkesallvar med varje flicka och som kan övertyga föräldrarna om att det »kan löna sig» att kosta på flickorna utbildning även till för kvinnor mindre vanliga yrken.

Frågan om arbetsvärderingen diskuteras f. n. mycket livligt i de fackliga organisationerna. Diskussionen gäller i främsta hand *för eller mot*. Det finns bland de anställda, främst bland industriarbetarna, en naturlig misstro mot arbetsvärderingen. Denna misstro grundar sig i första hand på erfarenheten att det hittills varit styrkan i de anställdas organisationer som bestämt om lönen ska kunna förbättras eller inte.

Å andra sidan ökar förekomsten av en systematiserad arbetsvärdering. Och det är tänkbart att det är en sak som vi i framtiden inte kommer undan, utan måste acceptera.

Systemet går ut på att det är *arbetet* och inte *individen* som ska värderas. I arbetsvärderingen uppdelas ett arbete i 4 huvudfaktorer — det är *skicklighet, ansträngning, ansvar* och *arbetsförhållanden*. Dessa huvudfaktorer delas sedan upp på delfaktorer och varje delfaktor delas i fem grader där grad 1 betecknar det minst kvalificerade arbetet och grad 5 det högst. På detta sätt får man fram ett slags poängsystem.

Arbetsvärderingen ska visserligen inte i och för sig ha något med lönesättningen att göra, men å andra si-

dan är denna så beroende av arbetsvärderingen att de båda begreppen är ganska svåra att skilja åt.

Då arbetsvärderingen således innebär att det är själva arbetet som ska värderas, oberoende av vem som utför det, så ligger det ju nära till hands att tro att lönen också bör vara densamma oavsett om arbetet utförs av en man eller kvinna. Denna fråga har diskuterats mycket flitigt mellan parterna inom de förbundsområden där arbetsvärdering förekommer, men någon slutgiltig lösning har man inte kommit fram till. Det hela beror ju i hög grad på hur resultatet av arbetsvärderingen förvandlas till pengar.

En del arbetsgivare har emellertid kommit på en utväg. De menar att man skulle kunna tänka sig en påbyggnad av arbetsvärderingen med ett *meritvärderingssystem*. Ett bedömningssystem som grundar sig helt på personliga kvalifikationer och meriter hos den anställde.

Här finns det verkligen anledning att sätta upp varningsskyltar. Vad är det arbetsgivarna är ute efter? Ingenting annat än ett system som skulle göra det möjligt för dem att fortsätta diskrimineringen. Genom meritvärderingen skulle arbetsgivarna bl. a. kunna uppnå att frånvarofrekvensen alltså tilläts spela in vid bedömningen av den kvinnliga arbetskraftens värde.

För att få någon rätsida på alla de problem som likalönsfrågans lösning sammanhänger med är det nödvändigt att vi får en lagstiftning som kriminaliserar alla försök till fortsatt diskriminering av kvinnorna i arbetslivet. Lagparagrafen löser i och för sig inte frågan, men den skulle vara alla förhandlare till ovärderligt stöd i kampen för ekonomisk rättvisa åt kvinnorna.

Någon ifrågasatte i diskussionen om likalönsfrågan direkt hörde hemma i SKV. Det gör den i allra högsta grad! Det är en av de rättvisefrågor som stått att finna på SKV:s program i alla år. Vårt förbund har genom tiderna spelat en stor roll när det gällt att aktivisera kvinnoopinionen i denna fråga. Men i det läge frågan nu befinner sig känner vi alla behov av att *veta* mera, *kunna* mera. Och vi ska skaffa oss de kunskaper som behövs för att föra likalönsfrågan till en slutgiltig och för kvinnorna i vårt land fullt godtagbar lösning.

måste också sättas in på att få bort den motsatsställning som arbetsgivarna gärna vill uppamma och upprätthålla mellan kvinnorna och männen på arbetsplatserna.

När Sko och Läder tog upp frågan om lönefrågorna i årets förhandlingar så misslyckades man helt. En facklig ombudsman som uttalade sig i pressen sa, att det var omöjligt att komma fram till några lösningar som kunde accepteras av arbetarparten. Arbetsgivarnas förslag skulle nämligen inneburi att avtalet blivit *för dyrt* för de manliga arbetarna. Det bör anmärkas att det här handlade om en industrigren där kvinnorna utgör 75 % av arbetarna!

Talet om »potten som ska delas» utgör f. n. ett av de stora hindren för likalönsfrågans lösning förhandlingsvägen.

Hur stor andel av företagets vinster som ska tillfalla arbetarna i form av höjd lön måste bli en *kampfråga* och inte en fråga om en av arbetsgivaren på förhand fixerad summa som ska delas och där kampen sedan

Jag var fånge I BURGOS

Under sommarmånaderna brukade vi stegra vårt manuelle arbete till det yttersta för vi måste göra leksaker åt våra barn. Den 24 september, »mercedfesten», en religiös fest, fick barnen tillbringa samman med oss inom fängelsemurarna.

Under förberedelserna till denna dag gjorde varje korridor upp ett program för framställning av leksaker och andra gåvor, allt efter antalet barn som väntades. Vi ville att varje barn skulle få tre eller fyra olika saker och alla, antingen de var fäder eller inte, gjorde sin del för genomförandet av programmet. Tecknarna gjorde skisser och modeller. Snickare, gipsarbetare, målare, alla som hade ett yrke gav de andra råd och ledde arbetet. Med vårt arbete och vår outtömliga fantasi gjorde vi alla vår lilla del för att varje barn som tillbringade denna dag samman med oss skulle ha ett vackert minne, ett minne som var djupt förbundet med dess far, så att de ögonblick det tillbringat samman med honom skulle präglas in i dess hjärta.

Vår uppfinningsrikedom kände inga gränser. Vi framställde riktiga »marknader» med tält, djur av papjemaché, ormtjusare, fakirer, chokladförsäljare, skjutbanor, clowner, små teatrar osv.

Och ändock fick denna fest i de spanska fängelserna en djupt dramatisk karaktär. Smärtan och glädjen, lidandet och tillfredsställelsen, hatet och kärleken, tragedin och ömheten växlade och blandade sig med sådan intensitet i vars och ens ångestfyllda hjärta, så att trots att knappast någon kunde sova natten före festen så var det ingen som önskade sig denna dag tillbaka, inte ens till priset av ytterligare år i fångenskap. Det kan jag försäkra.

Nej, denna fest har inget barmhärtigt i sig, även om den ger sig sken av det, även om general Francos diktatoriska regim bemödar sig

att framställa den som en av sina »storslagna katolska och mänskliga verk».

Det är ett skådespel av obeskrivlig grymhet när fäderna lidelsefullt omfamnar de gråtande barnen och trycker dem till sina hjärtan; barnen befinner sig i armarna på mäniskor som de inte känner.

Och när sedan kvällen nalkas och med den avskedets stund och en annan obekant man, vakten, måste inskrida för att ta barnet ur faderns armar så innebär det för barnets känsliga sinne en brutal chock.

Hur ska man beskriva barnets känslor när modern kommer för att hämta det! De är åtskilda genom gallret i besöksrummet. Barnet känner sig bokstavligt talat slitet i två delar och gråter i sin vanmakt därför att det inte kan bryta gallret som skiljer far och mor och därför att det inte heller vill lämna sin far. Hur ska man kunna ge ord åt Manuela's smärta när han ser sina barn störta sig över den stinkande fängelsesoppan: »Så god mat du får, pappa!» Vad ska han svara på det äldre barnets frågor: »När kommer du ut pappa? Varför hånar barnen mig i skolan och säger att din pappa sitter ju inne? Varför har andra kommit ut redan, men inte du pappa?»

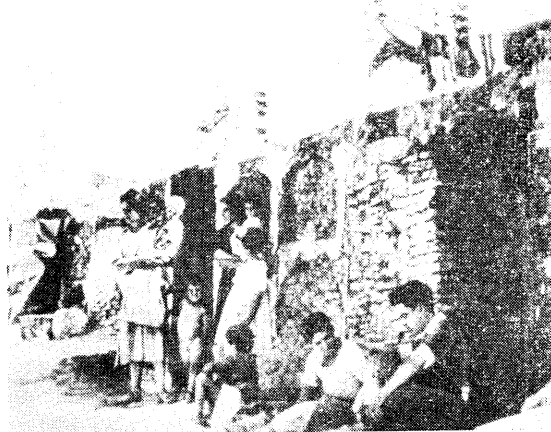
Å, dessa fäder, som längtar efter ett hem, efter ömhet och som så fort barnen kommer gömmer sig med dem i tvättrummen, i köket eller någon annanstans för att undgå sorlet och allt som kan störa deras samvaro! Är den en gest av barmhärtighet, denna besöksdag, som spenderas av dem som håller dem kvar i fängelset sedan många år, eller är det ett oerhört exempel på illistighet, raffinerad och gränslös grymhet?

Hur många kvinnor känner sig inte denna dag genom barnens oskuld tyngda till jorden av sina

Forts. å sid. 19

Den 25–26 mars äger i Paris en viktig västeuropeisk konferens rum i syfte att framtvinga amnesti åt spanska politiska fångar och landsflyktiga. Ännu mer än 20 år efter inbördeskrigets slut hålls tusentals spanjorer fängslade, hundratals bland dem sedan tio, femton och tjugu år och många andra lever i landsflykt. Konferensen är sammankallad av en rad prominenta personer i hela Västeuropa, vetenskapsmän, politiker, skådespelare, författare, jurister, läkare, lärare och andra. I appellen har många kända personer i Sverige instämt, bland dem advokat Georg Branting, borgarrådet Hjalmar Mehr, Barbro Alving, Eyvind Johnsson, Erik Lindgren, Victor Vinde och många flera.

Vidstående artikel om fångarnas bittra öde är skriven av en man som satt 12 år i ett spanskt fängelse.

Om fattigdomen och efterblivenheten i Spanien berättar dessa bilder. De spanska arbetarna har Europas lägsta löner och landsbefolkningens levnadsvillkor är inte bättre.

Kongressen öppnades av förbundsordföranden dr Andrea Andreen, som i ett hälsningstal erinrade om gångna tider, de stora uppgifter som är SKV:s i nuvarande stund och de planer för det fortsatta arbetet som vår världsorganisation, Kvinnornas demokratiska världsförbund, drog upp vid sitt rådsmöte i Warszawa i december förra året.

Lördagseftermiddagens förhandlingar ägnades åt rapporten om den gångna verksamheten och organisationsfrågorna. Valborg Svensson inledde med kommentarer till den föreliggande verksamhetsberättelsen och i den efterföljande diskussionen gavs många exempel på goda lokala initiativ. Margit Andersson, Norrbottendistriktets ordförande, avslöjade i ett kort inlägg hemligheten med de goda resultat distriktet uppnått i kampanjen för att värva prenumeranter på vår tidning Vi Kvinnor: *tidig planläggning* av arbetet, *krav på varje avdelning* i fråga om upplageökning och *kontroll* över att avdelningarna verkligen fyllde planen de förbundit sig att genomföra!

Samarbete för barnens bästa

Eftermiddagen ägnades åt den nya barnavårdslagen och kvinnornas samarbete i barn- och ungdomsfrågor. Inledare var byråchefen i socialstyrelsen, Göta Rosén, som gav en utomordentligt klar och levande redogörelse för det väsentliga innehållet i den nya barnavårdslagen och praktiska anvisningar för hur arbetet för barnens bästa bör bedri-

En kär gäst vid förbundskongressen var dr Renate Mewes, TDR, som här ses i talarstolen. De tre som skötte klubban under förhandlingarna: fr. v. Terese Andersson, Göteborg, Margot Daimar, Kiruna, och Karin Sandelin, Skövde.

Optimism och framåtanda präglade SKV:s förbundskongress

Den 25–26 februari höll SKV sin förbundskongress i Medborgarhuset i Stockholm med c:a 150 deltagare, därav 83 valda ombud, gäster och åhörare. Bland gästerna märktes fru Adelaide Tambo från Sydafrika, representanter för systerorganisationerna i Norge, Danmark, Finland och Tyska demokratiska republiken samt från KDV:s sekretariat. En medlem av Fred och Frihets styrelse, fru Signhild Hellhagen hedrade också kongressen med sin närvaro och framförde en hälsning som utmynnade i en förhoppning om framgångar för den sak både SKV och Fred och Frihet ställer främst av alla: *Freden*.

vas på det lokala planet genom samarbete mellan barnavårdsnämnderna och kvinnorna. — I nästa nummer kommer vi att publicera talet.

Diskussionen efter inledningen blev mycket livlig. Flera av ombuden berättade om egna erfarenheter som ledamöter i barnavårdsnämnder och från Skaraborg och Göteborg rapporterades om det samarbete mellan barnvårdsmyndigheterna och kvinnoorganisationerna som redan inletts där.

Med djup tacksamhet, tal, blommor och varma applåder omvaldes dr Andrea Andreen till förbundets ordförande. Hon ses här bredvid en av de norska gästerna, fru Ruth Dahlin.

Vi kommer i ett par följande nummer att återge några av debattinlägg.

Program

Stort intresse tilldrog sig det utkast till ett kvinnornas handlingsprogram som förelades förbundskongressen och vars innehåll Rodny Öhman inledningsvis redogjorde för och kommenterade. Programmet, som i princip antogs av förbundskongressen och nu är ute i SKV-avdelningarna till diskussion kommer efter inhämtandet av avdelningarnas mening att slutgiltigt fastställas av förbundsstyrelsen. Det omspanner en rad viktiga områden som berör kvinnornas, barnens och familjernas liv

och kommer säkert att bli förbundet och dess avdelningar till stor hjälp i strävandena att aktivisera kvinnorna till arbete för freden och deras eget och barnens bästa.

Programmet omfattar sådana frågor som kvinnornas samverkan för fred och avrustning, rätten till arbete och utbildning, likalönsfrågan och i samband därmed den fackliga aktiviteten, kravet på kortare arbetstid och bättre service för att underlätta hushållsarbetet, behovet av deltidarbete, barnvänligare bostadsplanering, barnens hälso- och tandvård och den psykiska barnvården, skol- och uppfostringsfrågor, behovet av en bättre åldringsvård inte minst vid sjukdom, vikten av större medinflytande för kvinnorna på de samhälleliga angelägenheterna — för att bara nämna en del.

Diskussionen blev också mycket livlig med många utmärkta inlägg. I ett särskilt tal behandlade Andrea Andreen *kampen mot atomvapnen och för avrustning och fred*. (Talet kommer att publiceras i nästa nummer av Vi Kvinnor.) Med hjälp av ljusbilder belyste *Eva Palmær* den starka förekomsten av vattenföroreningar och till frågan om likalönsproblemet gjorde *Birgit Jansson* ett inlägg som vi återger på annan plats i detta nummer.

En del av den stora västsvenska delegationen. Fr. v. Ingrid Ahlberg, Elsa Rönn, Maja Bolling, distriktsordförande Elin Johansson, Gulli Svensson, Svea Jonasson och Thea Reinhardt.

Några av de utländska gästerna: dr Renate Mewes från Greifswald i TDR, bredvid henne Karen Rohde från Köpenhamn och — delvis dold av blommorna — fransyskan fru Odile Arrighi, KDV:s representant.

Ett flertal motioner hade inlämnats till förbundskongressen, bl. a. en i *likalönsfrågan* (motionen som kom från Boråsavdelningen kommer att publiceras i ett kommande nummer) och en om *tandvården*, där motionärerna (Lidköpingsavdelningen) önskade åtgärder för att skapa en

bred opinion för tandvårdens inlemmande i den obligatoriska sjukvården. Bjurslättssavdelningen i Göteborg förde motionsvis fram frågan om *behovet av deltidarbete* och vikten av att frågan ställes inför ansvariga organ och myndigheter. Vikten av att de sockersjuka genom annonser upplyses om den ganska rikhaltiga sortering av för dem tillåtna livsmedel som faktiskt finnes i marknaden underströks i en motion från Avestaavdelningen. Bland en rad andra motioner som rörde det inre organisationsarbetet märkes en som mottogs med särskilt stort gillande: Norrbottensdistriktets förslag om att en fond läggs upp för stöd åt tidningen Vi Kvinnor.

En del av förslagen i dessa motioner var redan tillgodosedda genom att samma synpunkter på problemen återfinnes i handlingsprogrammet, andra hänsköts till den nya förbundsstyrelsen för ställningstagande och lämpliga åtgärder.

*

Festliga inslag vid förbundskongressen var de utländska gästernas hälsningsanföranden och den överraskande gåva på kr 2.117:41 som på söndagen överlämnades till förbundet och som åstadkommits genom en 50-öresinsamling bland medlemmarna på initiativ av Norrbottensdistriktet.

Marjorie Swann hemma igen hos make och barn efter sex månaders fängelse för deltagande i fredsaktioner.

”Ni är en dålig mor...”

MARJORIE SWANN är en medelålders amerikansk husmor. Hon och hennes make, som är arkitekt och byggmästare, bor tillsammans med familjens fyra barn i en villa i närheten av Philadelphia. De lever som de flesta amerikanska familjer. Marjorie sköter hem och familj som tusentals andra kvinnor. Men för någon tid sedan satt hon i fängelse, sex långa månader var hon skild från sin familj. Orsaken var hennes beslutsamhet att göra sin insats för att rädda världen från ett vätebombskrig, från att förinta sig själv.

Detta handlar inte om något justitiemord. Marjorie Swann fick sitt straff för att hon beträtt ett militärt område, trots att skyltar varnade obehöriga att komma in. I verkligheten gjorde myndigheterna allt för att rädda henne från fängelse. Domaren var mycket olycklig över att behöva göra sin plikt.

— Lova att aldrig göra något sådant igen, manade han. Lova mig att

Ännu ett festligt inslag blev lördagskvällens kongressfest som hölls i Strindbergssalen och där fru Adelaide Tambo från Johannesburg i Sydafrika talade och ett förtjusande Birger Sjöberg-program i dikt och toner framfördes av Elisabeth Rubinstein, Elsie Björnberg och Karin Ödeen. Till stämningen i den överfyllda lokalen bidrog verksamt ett 10-tal ungdomar från Afrika, Asien och Latinamerika, vilka just då befann sig i Stockholm för en konferens.

ni återvänder till ert hem och håll er på avstånd från alla regeringens områden. Jag tänker ta ert fall under omprövning.

— Jag kan inte lova någonting, svarade Marjorie Swann. Sedan med ett svagt leende: Herr domare, det ni ålägger mig skulle innebära, att jag aldrig kan gå till ett postkontor för att lägga på ett brev.

Nu förlorade domaren tålmodet:

— Ni är en oansvarig, oförnuftig, halsstarrig och dum kvinna, bannade han. Ni är mor, men ni är en dålig mor. Er lilla gosse är bara två år gammal. Hur kan ni lämna honom? Era barn måste ni först och främst ta ansvaret för. Varför är ni inte hemma och tar hand om dem? I stället reser ni omkring i landet och letar efter anledning att ställa till bråk.

— Jag älskar innerligt mina barn, svarade Marjorie. Jag vet, att om det blir ett krig till — ett världskrig med kärnvapen — kommer de att dö liksom miljoner barn i hela världen. Ett förbud mot vätebomben är viktigare nu än torskleverolja, rena blöjor och godnattkyssar. Det är därför jag är här.

KAKA OCH MAKÅ

Familjen ser på en bild av den heliga familjen. Mamma frågar lille Per:

- Vem är det här?
- Dä ä Josef.
- Och vem är det här då?
- Dä ä... dä ä... dä ä Josefina!

Strax därpå leddes Marjorie bort av polis för att gå ombord på ett plan, som förde henne till det federala fängelset i Alderson, West Virginia.

*

Marjorie Swann och hennes make tillhör en organisation som kallas Peacemakers (Fredsarbetarna). De tror på metoder som det passiva motståndet, som tillämpades i Indien av Mahatma Gandhi och i södern av Reverend Martin Luther King, ledare av en uppmärksammas bussstrejk i Montgomery, Alabama. I juni 1959 beslutade sig Fredsarbetarna och andra pacifister för att protestera mot upprättandet av en nya militärbas nära Omaha i Nebraska. När de började sin 30-mile långa vandring från Omaha till militärbasen fanns Marjorie Swann med i gruppen. Väl framme slog de läger på en kulle, varifrån de kunde se över militärdepån. Där stannade ett par av dem över natten medan de övriga återvände till Omaha. Dä garna gick och pacifisterna blev kvar vid sitt läger, svarade på frågor av folk som kom förbi, förklarade varför de var där. Soldaterna vid militärbasen var förbjudna att under tjänstgöringen tala med fredsarbetarna, men på kvällarna var trafiken upp till kullen livlig. Man fick också höra okvädingsord, vandaler förstörde deras läger, folk i bilar som susade förbi kastade ruttna tomater och skrek »kommunister» efter dem. Men pacifisterna ignorerade dessa

utfall. En del tog upp Bibeln och läste ur Nya Testamentet.

Den 6 augusti — över en månad efter deras ankomst till Omaha — började Marjorie Swann, som hittills inte gjort mycket väsen av sig, att hungerstrejka. Dessförinnan hade hon vid två olika tillfällen passerat grindarna till militärbasen, den ena överträdelsen renderade henne sex dagars fängelse. 15 andra fredsarbetare hade under juli vid olika tillfällen arresterats för samma sak. En del hade inom området försökt dela ut litteratur och trycksaker, vilka varnade för faran av det radioaktiva utfallet. Tidningar, radio och television distribuerade ut nyheten att en kvinna bland de demonstrerande fredsvännerna fastade. Äntligen hade deras protester uppmärksamats. Man skrev och talade om pacifisterna vid Omaha över hela USA. Efter fyra dagars fasta gjorde Marjorie en ny »attack» mot militärbasen. Lugnt promenerade hon igenom grindar, förbi skyltarna med »Danger. Keep out. Trespassers will be prosecuted!» och — arresterades. Men denna gång följde rannsakan och dom — sex månaders fängelse. »Ni är en dålig mor», sade domaren.

Tiden i fängelset blev en provotid både för Marjorie och hennes familj. Själv berättade hon efteråt att hon vid två tillfällen höll på att tappa modet och bryta samman. Det ena, när hennes man och den sex-åriga Carol, som var den bland barnen som tycktes ha svårast att acceptera moderns långa bortavaro, kom på besök i fängelset, och den andra när en grannfru, i avsikt att glädja henne, hade skrivit ett brev och berättat att lilla Carol, som grannfrun tagit hand om, förklarat: »Min mamma gör bättre hästvanor än du!»

Nu är Marjorie Swann tillbaka i sitt hem igen. Hon har blivit några kilo lättare än före fängelsetiden. Hennes ansikte är blekt.

— Jag antar, att jag aldrig får veta, om jag gjorde rätt eller fel, säger hon. Jag tror fortfarande på det passiva motståndet, men jag inser att det ibland kräver större offer än kriget självt.

Tror hon att varje mor, som är motståndare till kriget, borde protestera på ett så radikalt sätt som hon?

— Om de gjorde det, säger hon långsamt, skulle vi få fred. Men alla förmår inte göra det. Det finns

I anslutning till Internationella kvinnodagen har hälsningar strömmat in från kvinnoorganisationer i många länder. Den stora världsomfattande samhörigheten mellan kvinnorna illustreras av denna bild, som ledsagade vår bulgariska systerorganisations hälsning.

8 marshälsning från Fred och Frihets avdelning i Sydstaterna

I anslutning till Internationella kvinnodagen erhöll vårt förbunds ordförande, dr Andrea Andreen, följande brev från ordföranden i den sydastraliska avdelningen av IKFF (Fred och Frihet), Mrs Powell:

»Det är på denna dag, 8 mars, vi känner enigheten och den ständigt växande styrkan hos den världsomfattande kvinnorörelsen. Fastän vi bara är en ringa del av denna stora styrka, så kan vi genom samverkan bidra till våra barns välfärd, till trygghet för våra hem och till full besittning av våra rättigheter. Men för att nå dessa mål måste vi fortsätta att oupphörligt arbeta för vårt käraste mål: en värld utan vapen och ett mildare samhälle.

Framför till ert lands kvinnor försäkran om vår varma vänskap, om god vilja och om fortsatt samarbete i världsfredsörelsen.»

många sätt att arbeta för fred. Detta är mitt. Jag förstår nu, att jag förberetts för detta i hela mitt liv. Jag gifte mig med en man, som skulle älska mig och hjälpa mig igenom det. Jag uppfostrade en familj, som kunde utstå det. Det är inte färdigt än. Vad som skall komma härnäst är en annan fråga.

Övers. från engelskan av
Gunnel Granlid.

Uttalanden från förbundskongressen

I ett uttalande ställt till försvarsministern ställs följande frågor:

Varför får inte Sveriges soldater lära att allmän och total avrustning är möjlig?

Varför får de — såsom meningen är vid försvarsövningarna i Värmland — lära, att det är möjligt att försvara sig mot atomvapen?

I skrivelsen heter det vidare:

Vi kräver att Sverige förblir atomvapenfritt, och framdeles som hittills på allt sätt medverkar till internationellt kärnvapenförbud samt till allmän och total avrustning under internationell kontroll.

Till regeringen överlämnades en skrivelse av följande innehåll:

Atalet mot Sara Lidman och Peter Nthite har djupt upprört Sveriges kvinnor. Det visar ånyo i blixtbelysning att rasfördomar, terror och herrefolksmentalitet lever kvar i Sydafrika. Med bestörtning har vi tagit del av Ronald Segals ord vid sverigesbesöket, att ett fruktansvärt blodbad kan väntas om inte verwoerdregimen snart försvinner och att det enda som kan störta den är bojkottåtgärder, inte bara från organisationer utan från stater och regeringar. Afrikanska stater har redan börjat och Segal ansåg det betydelsefullt om Sverige blev den första europeiska stat som vidtog sådana åtgärder. Då det torde vara lönlöst att rikta vädjanden eller protester till Sydafrikas regering, vädjar vi därför till vår svenska regering att den proklamerar en handelsblockad mot Sydafrikanska unionen.

En likalydande skrivelse överlämnades till LO, bara med den skillnaden att i sista raden vädjas

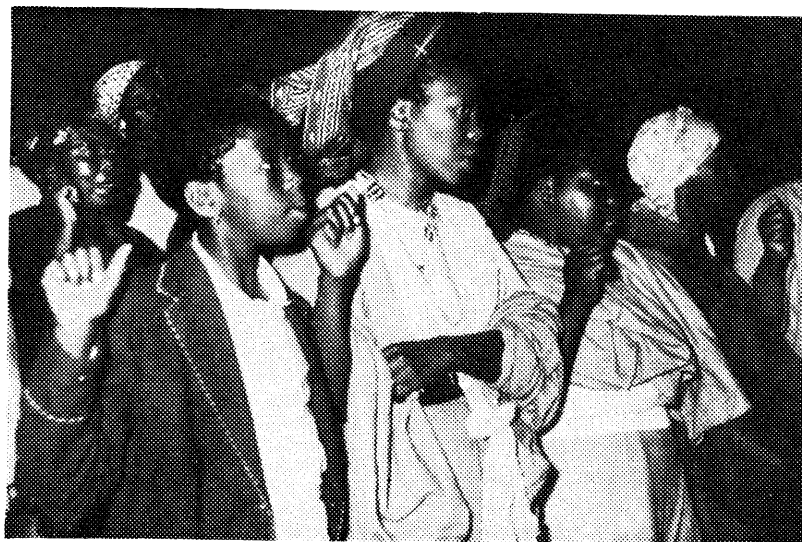
»till Landsorganisationen att återuppta bojkotten mot sydafrikanska varor».

Såväl vid besöket i kanslihuset som hos LO deltog fru Adelaide Tambo från Sydafrika i uppvaktningen.

I en särskild skrivelse som översändes till belgiska ambassaden i Stockholm krävdes omedelbart bortdragande av de belgiska trupperna från Kongo, vilket är en förutsättning för att fred och ordning skall kunna återställas i det härjade landet.

Rasförföljelserna i Sydafrikanska unionen fortsätter att uppröra en värld. Människor misshandlas, kastas i fängelse, lemlästas och mördas för sitt motstånd mot de skändliga apartheidlagarna. Många svenskar känner med djup harm sin maktlöshet inför det som sker därnere. Men är vi då så helt maktlösa? Även om påtryckningarna på den svenska regeringen att avbryta handelsförbindelserna med Sydafrika inte hittills gett några resultat, så kan vi som enskilda ändå göra en hel del genom att konsekvent avstå från att köpa sydafrikanska varor.

Nana Mahomo, medlem av sydafrikanska kongresspartiets exekutiv, yttrade vid sitt besök i Stockholm: »Den skandinaviska bojkotten av sydafrikanska varor fick en kraftig effekt — ekonomiskt och inte minst moraliskt.»

Det är sydafrikanerna själva som ber oss att organisera ekonomisk bojkott mot Sydafrika som ett effektivt medel att tvinga regeringen att upphöra med sin apartheidpolitik. På bilden röstar kvinnor för denna begäran.

Köp inga Sydafrikanska varor!

strök starkt betydelsen av ekonomisk bojkott mot Sydafrika som ett verkamt medel att tvinga apartheidpolitikerna på knä: det vill säga avbrytandet av handelsförbindelserna med Sydafrika.

Detta krav framfördes också av SKV:s förbunds kongress den 25–26 mars i en uppvaktning hos regeringen. Samtidigt uppvaktades LO med krav på att bojkotten skall återupptas. I båda dessa uppvaktningar deltog sydafrikanskan mrs *Adelaide Tambo*, som var med på kongressen och talat om förhållandena i Syd-

afrika på en rad möten under sin vistelse i Sverige.

Aktionsgruppen mot rasförtryck, vars fungerande ordf. är red. Bertil Svahnström, har nyligen i brev vänt sig till enskilda personer. I brevet påminnes om att kravet på svensk handelsblockad mot Sydafrikanska unionen — och i samband därmed också att Sveriges minister i Pretoria bör hemkallas och ersättas med en chargé d'affaires — framfördes till statsminister Erlander av en delegation efter fackeltåget mot rasförtryck i april i fjol. Samma synpunkter framfördes av Segal i det samtal denne hade med statsministern nyligen.

I brevet heter det vidare:

»Det är möjligt att Sverige inte är 'moget' för en handelsblockad eller för några diplomatiska repressalieåtgärder — ännu. Men detta är inget argument för överksamhet eller tystnad. Tvärtom.

Så länge förhållandena i Sydafrika inte undergått någon förändring till det bättre, måste bojkotten fortsätta. Det är det minsta vi kan göra. *Bojkotten av sydafrikanska varor måste inpräntas i varje svensk husmors, varje svensk köpmans, i varje svensks medvetande som ett moraliskt renlighetskrav som vi inte kan komma ifrån.*» (Kurs. av oss.)

Förra våren proklamerade LO en bojkott mot sydafrikanska varor som en sympatityttring för den icke-vita befolkningen i Sydafrika och som ett uttryck för den avsky vårt folk känner för rasdiskrimineringen i detta land och de ohyggliga uttryck den tagit sig. Vi understödde starkt denna bojkott och uppmanade vårt förbunds medlemmar och vår tidnings läsare att sprida kännedom om den bland husmödrarna, som ju i främsta hand gör inköpen för familjernas behov av frukt och andra livsmedel.

Men redan i september började det annonseras i pressen om sydafrikanska varor igen. I all tysthet hade bojkotten upphört. Vi fann oss förelåtna att göra vår tidnings läsare uppmärksamma på att även om LO lagt ner bojkotten fanns det ingen anledning till att *husmödrarna* skulle göra det! I Sydafrika hade ju ingen förändring skett, där fortsatte terrorn mot den färgade befolkningen, mord och masshäktningar hörde till ordningen för dagen.

För några veckor sedan besöktes Sverige av *Roland Segal*, en av förgrundsfigurerna i kampen mot rasförtrycket i Sydafrika. Han under-

Se upp för dessa varor:

Koo marmelad
Outspan apelsiner

VIN:

Cap Constantia
Witzenberg

KONJAK:

Cap Brandy

OBS! Varor märkta »Empire»
är i regel sydafrikanska!

Ryttarna

Ivar Lo-Johansson har nyligen fyllt 60 år och i samband därmed utkom på Bonniers förlag hans »Statarna» i ny utgåva och försedd med femtio mästertliga trägravyrer av Sven Ljungberg. Med författarens medgivande återger vi novellen »Ryttarna» och den strålande illustration Ljungberg försett den med.

De båda pojkarna låg och tittade ner över herrgården, som blev allt skummare under dem, medan dagen föll.

— Det är tråkigt att gå in nu... Mor bäddar nu... Det ser alldeles ut som en smörask där nere, där det ligger...

De bodde i statarlängan, inte i slottet, och det var statarlängan de tyckte såg ut som en smörask.

— Det ser inget ut!

— Tycker du — också? Jag vill inte gå in! Om vi skulle göra något annat...

Den som talat först såg oroligt hur den avslutande, svaga röken började rinna ut från skorstenens topp,

Vi instämmer på det varmaste. Så mycket mera som vi vet att här kan verkligen kvinnorna, husmödrarna, göra en betydelsefull insats. Inte bara genom att själva noga tillse att de inte får sydafrikanska frukter eller marmelader med sig hem i inköpskassen utan också ta upp frågan i butikerna, med butiksbiträdena och andra kunder och ständigt i samtal med andra kvinnor — och män — göra dem uppmärksamma på att detta är det minsta vi kan göra för att stödja rasförtryckets offer och bistå dem i deras kamp för människovärdiga förhållanden. Det är helt enkelt ett renlighetskrav.

Studera listan över frukt, marmelader och viner av sydafrikanskt märke som saluföres i vårt land och se till att inte köpa dem! Innan ni köper en vara som kan vara sydafrikansk:

Se på etiketten!

Fråga affärsbiträdet!

där den lade sig i en ring i luften likt ett blått band av siden.

— Jag vill inte gå in! skrek han. Jag gör det inte. Inte hur de än ropar!

Den minsta av pojkarna hade redan rest sig ur det daggvåta gräset. Han stod där löjligt liten och sjuårig bland fårbackens gråa, avnötta stenar. Han knäbyxor var för långa, hans jacka för stor. Benen var smutsiga, blodrevorna på dem lyste mörka i den begynnande skymningen. Inför det oerhörda i ögonblicket tog han sig spensligare ut än han var annars.

— Om vi skulle rida bort, föreslog han. Ta ett par av hästarna i hagen — rida långt bort, så ingen hittar oss mer... Och så kommer vi igen som stora!

Just då knarrade det nere i en dörr i längan, och på trappan steg modern ut. Hon såg sig omkring i den skymmande sommarkvällen. Men hon dröjde ändå litet innan hon ropade.

— Tyst, så hon inte hör oss! Pojkarna viskade i backen.

Modern ropade åter.

— Böj dig ner ordentligt, så syns du inte. Huka dig ner, fort!

Enbuskarna, som liknade gubbar och gummor på väg någonstans mot fårbackens topp, tycktes nu snubbla över krönet. De blev utomordentligt levande. Allt rörde sig. Bara pojkarna satt stilla.

Fåfängt ropade modern många gånger. Skrämmande rund stod hon kvar på den obetydliga trappan. Som en orolig hona utanför hålan i trädet ropade hon ängsligt på sina barn.

— Nu smyger vi oss i väg... den där vägen... viskade rösten bland fårbackens kutande enar.

Och nu sprang pojkarna. De hukade ihop sig och sprang i skydd av enbuskarna, av gårdsgården, av de stora träden. När de kom ner till öppna åkern sprang de på botten av utfallsdiket, där vattnet plaskade om

deras bara fötter. Över ängen löpte de som besatta. De saktade först när de var i hästhagen. Då tyckte de, att det inte var så skumt längre. Skymningen hade vänt på sin aviga hand.

Fram mot hästarna gick de småpratande, som om de haft socker.

— Kom, Pälle... Kom nu, Dana... lockade de försiktigt och steg på tå.

De stora, bruna ardennerna stod likt kolosser på svarvade stolpar i gräset. Här och var låg högar av den sönderhackade spillningen, i vilken fåglar och möss varit och sökt något att äta. Under de svartblå alarna, där ån rasslade tätt invid, väntade hästarna. De stod där sida vid sida, med svansarna vid varandra nosar, så att de skulle kunna hålla bringorna fria från myggen.

— Så ja, små hästar, kom nu, lockade pojkarna på nytt som om hästarna haft för avsikt att fly. Men det gjorde de inte. Djuren stod bara och såg på dem med sina fromma, vidunderligt blänkande ögon. Svansarna pendlade saktare, och till sist upphörde de alldeles att slå. Det såg ut som om hästarna drömde.

Pojkarna var nu så nära, att de kunde fatta djuren vid manen, och de höjde sig på tå, tills de fick en flik av taglet mellan sina fingrar. Därpå slet de och stretade.

Hästarna följde dem villigt. De trodde plötsligt att de skulle få komma hem. De gick med jämna, klampande steg tätt efter de båda pojkarna, vilka oupphörligt såg sig om, så att de inte skulle bli krossade under deras broddade hovar.

När de kommit till grinden stannade djuren på det vanliga stället, där de alltid brukade stå och vänta på att bli släppta ut. Gräset var där bortnött på fyra runda fläckar, fördjupningarna efter hovparen, som vridits runt likt mortlar. De stod där vaggande, medan pojkarna måste klättra högt upp på gårdsgården

för att få ned betslen, vilka var upphängda på ett par stölar. Och sedan gick de lydigt fram till sina små herrar och lät sig betslas på. De öppnade munnarna för tränarna, och det såg ut som om de gärna skulle ha hjälpt till med de besvärliga spänntornarna också, blott de kunnat det med sina hovar.

Nu drog pojkarna fram luggarna under pannremmarna, så som de sett de vuxna männen göra. Djuren tuggade på tränjärnet, så att litet saliv kom fram. Invid mungiporna var tränarnas färg grön. Salivblandat gräs satt intorkat där efter den gångna delen av sommaren.

— Vi skulle ha haft saxtränsen, sade den äldre i övermod.

Men sedan teg han. Den vanliga tränsen var svår nog.

— Den här tränsen är svår nog, sade den andre.

Uppsittningen var än värre. Flerfaldiga gånger hade pojkarna lyckats få hästarna med bredsidorerna intill gårdsgården. Då flyttade djuren tankspritt en fot, kropparna vaggade obetydligt — genast uppstod där en bred klyfta. De jämkade åter de fogliga ardennerhästarnas golvlänkande ryggar närmare. De lockade, lirkade, försökte också med att gräla och slå. Men de melankoliska hästögonen såg bara våta, halvt vissna ut över ängarna och fälten.

En gång var båda pojkarna uppe. Då hade de glömt att öppna grinden... En av dem måste sitta av igen, och som de började tvista om vem som skulle sitta av, så satt de utav båda... Nu var de likväl färdiga, grinden öppen, vägen fri! De red ut i daggen. Då blev de ovisst som tidigare.

— Nu är vi här, men vart ska vi nu rida?

De blev ängsliga, då de mindes att de var ute på olovighet och tänkte på, att man därhemma säkert sprang och letade efter dem. Så skämdes de för sin oro.

— Bara inte hemåt! Där man baddar! Där inget händer! sade de nästan samtidigt och kände kväljande olust över att nyss ha förrätt sig för varann.

Och de slöt noga till om sin hemliga skräck, och de kastade huvudena bakåt i modiga uttryck och ställningar, och de såg sig endast till hälften om — hästarnas steg lämnade en smal, mörk fåra efter sig i det daggvåta gräset.

— Nu rider vi ut i världen. Nu bryr vi oss inte om vart det bär, för nu har vi hästar! Full fart — sporrarna i sidorna — rätt ut!

Och så red de rätt ut i världen, där daggen åter slöt ihop gräset i deras spår.

De hade det i början besvärligt med att sitta kvar. De hade icke några sporrar. Men de hade heller ingen sadel. De klämdes sig från början fast med hällarna om hästbukarnas svällande sidor. De tröttnade fort på dessa ställningar. De klumpiga ardennerhästarnas flata ryggar,

Vi ska röra på oss och äta mindre så blir vi slanka!

Frågor som rör bantning och fetma tilldrar sig stort intresse, men det är få områden som samtidigt kan uppvisa fler ovedertäktigheter och motsägande uppgifter, konstaterar en av våra främsta näringsfysiologiska forskare, docenten *Stig Larsson* i senaste numret av KF:s tidning *Hemtips*. I populärvetenskapliga skrifter, veckotidningar och dagspress rekommenderas ena gången fett- och äggviterika dieter och andra gången varnar man för fet mat och mat som är fettbildande. Vad ska folk tro?

Det är nu en gång så att för hög vikt och fetma uppkommer genom att vi tillför kroppen för många kalorier i förhållande till energiåtgången: vi äter mer än kroppen behöver.

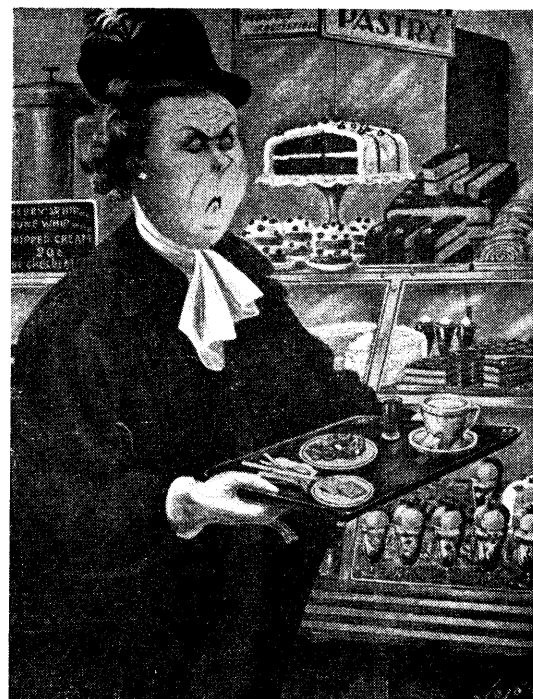
Många av de kostförslag som brukar förekomma ter sig ganska löjväckande, säger docent Larsson. Många av våra vanligaste födoämnen, t. ex. bröd och potatis utesluts utan vidare med motiveringen att kolhydrater är fettbildande. På samma sätt varnar man ibland för mjölkprodukter, men det finns inget som visar att dessa födoämnen är mer fettbildande än andra! Det finns ingen vetenskaplig grund för påståendena.

Vi bör röra mer på oss — muskelaktiviteten spelar en mycket stor

på vilka selarna tyngt i år efter år, kände inte ens sin börda. De var alltför breda för benklykorna hos ryttare, av vilka ingen hade fyllt tio år. Snart spretade de fyra slappnande pojkbenen ut i luften likt fyra skälvande spröt, vilka uppfångade kolden.

Pojkarna red just över ett stort fält. De hade för länge sedan lämnat den uppkörda vägen, och de red nu på åkrarna, där de icke hade säkra märken. När de kom till en rågåker, som låg stålblå i skymningen, rökande av dimma, ville hästarna inte gå in i rågen. De var lärda att inte göra det, de hade fått piskrapp för det, de vägrade

Forts. å sid. 18

roll inte bara ur allmänhygienisk synpunkt utan också som ett hjälpmedel vid bantning, säger docenten. Följer man då också det enkla rådet att äta mindre, men bibehåller den allsidiga kosten, bör man snart kunna nå en vikt som ligger närmare det normala.

Vi lever i en tid då maskinerna i stor utsträckning gör det arbete som annars skulle ge oss en naturlig motion. På fritiden åker vi bil eller sitter och tittar på TV. Det är den uteblivna, naturliga motionen och det naturliga muskelarbetet vi måste ersätta genom att promenera och röra oss mera — och äta mindre, säger docent Larsson.

Men övergången till mindre mat måste ske gradvis för att tarmsystemet, levern och andra bukorgan ska hinna anpassa sig. Och personer med gall- och leverbesvär ska naturligtvis — just för dessa besvärers skull! — vara försiktiga med fet mat.

*

Det våras och vi börjar verkligen längta efter att komma ut i naturen och röra på oss. Så chanserna finns att bli slanka och spänstiga om vi samtidigt kan låta bli att falla för bordets alla fröjder. Att just promenader är utmärkta för att hålla hullet i schack vet jag av egen erfarenhet, men alla försök att få lidande medsystrar att följa receptet har hittills strandat på deras försäkringar att enda utvägen är att vända potatisen, brödet, smöret, sockret och grädden ryggen definitivt. Men just det receptet brukar vara det allra svåraste att följa...

Greta

Vad lärkan och raphönan pratade om

Lärkan arbetade hela dagen — hon flög under himlavalvet och sjöng. Hon sjöng för att alla skulle veta att allt var lugnt och att den elaka höken inte strök omkring i närheten. Hon sjöng för att alla djuren och fåglarna skulle glädjas. Hon sjöng för att människorna skulle känna sig glada under sitt arbete.

Hon sjöng och sjöng — och blev slutligen trött.

Det var redan kväll. Solen hade gått ner. Alla djur och fåglar hade gömt sig. Lärkan satte sig på åkern, men innan hon gick till vila ville hon gärna prata med någon om ett och annat. Men hon hade tyvärr ingen väninna.

Då tänkte hon: Jag flyger över till mina grannar, raphönorna. Men så kom hon ihåg att de hade ju flyttat redan på morgonen. Då blev hon tung till sinnes. Hon suckade djupt och lade sig ner i sin lilla fördjupning mellan jordkokorna, som under dagen hade torkat. Hon ville sova.

Då hörde hon plötsligt en röst som hon kände. Den påminde om en rostig grinds knarrande eller om en gräshoppas gnisslande, men den var starkare och högre. Någon upprepade ideligen förtjust: »En mask! En mask!»

Oj då, det är ju Skönfot! tänkte lärkan glad. Alla raphönsen har alltså inte flugit sin kos.

»En mask! En mask!» ekade det bortifrån åkern.

En tokig en! tänkte lärkan. Har hittat en mask och skriker ut det för hela världen!

Hon visste att raphönorna åt sig mätta på sädeskorn och olika gräsfrön. En mask var för dem detsamma som en lækker dessert som avslutning på middagen. Lärkan själv förstod att hitta så många feta mas-

kar i gräset som hon behövde och varje dag åt hon sig mätt på det. Hon tyckte grannen var komisk som hojtade av glädje över en mask.

Nå, då har jag ju någon jag kan prata med, tänkte lärkan och flög i väg för att söka rätt på grannen.

Det var inte svårt att hitta honom: han satt helt öppet på en jordkoka mitt i den spåda rågbrodden och skrek av alla krafter.

»Goddag, goddag, Skönfot!» ropade lärkan när hon kom närmare. »Tänker du stanna här hela sommaren?»

»Ja, ja. Rödhals, min fru, har beslutat det. Känner ni varandra? Hon är en mycket klok höna. Du ska få se att nästan vinter kommer hon säkert att få leda den stora flocken.»

Han var så stolt att han sköt ut bröstet och riktigt kråmade sig. På bröstet, som var himmelsblått, hade han en hästskoformad chokladbrun fläck. Han sträckte på halsen och skrek:

»En mask!»

»Var har du masken?» frågade lärkan förvånad. »Har du ätit upp den?»

»Vad håller du mig för egentligen? Jag skulle allt vara en skön en om jag åte upp alla maskarna själv! Naturligtvis har jag gett Rödhals den.»

»Och hon har alltså ätit upp den?»

»Det kan du lita på, och hon sa att den smakade väldigt bra.»

»Men varför skriker du då ideligen: En mask! En mask!»

»Du begriper då rakt ingenting!» svarade Skönfot förargad. »För det första så skriker jag inte, utan jag sjunger mycket vackert. För det andra, vad skulle man sjunga om, om inte just läckra maskar?»

Den lilla grå lärkan skulle kunna sagt mycket om vad och hur man måste sjunga. Ty hon tillhörde en berömd sångarsläkt som alla skalter genom tiderna lovprisat. Men hon var inte högfärdig och ville absolut inte sära sin gode granne. I stället skyndade hon sig att säga honom något angenämt.

»Jag känner Rödhals. Hon är så vacker och så fin. Hur står det till med hennes hälsa?»

Skönfot glömde bort förargelsen. Han sträckte på sig och skrek tre gånger sitt »En mask!» och svarade sedan med stor värdighet:

»Tackar som frågar! Rödhals mår utmärkt. Kom för all del och hälsa på oss.»

»När får jag komma?» frågade lärkan.

»Just nu är jag mycket upptagen som du ser», sade Skönfot. »Dagen igenom letar jag mat åt Rödhals och håller vakt så att inte räven eller höken överfaller henne. Om kvällarna sjunger jag för henne. Och så måste man ju slåss med...»

Skönfot talade inte till slut. Han sträckte sig på sina små klör och tittade skarpt utåt åkern.

»Stopp där! Skulle det verkligen vara han igen?...»

Skönfot flög iväg som en pil mot den plats där det rörde på sig i den gröna brodden. Och genast hördes stridsgny därifrån: vingslag och rassel från den unga rågen. Dun och fjädrar flög i luften.

Några minuter senare flög en främmande hane upp ur rågen och Skönfot återvände med fjädrarna spretande åt alla håll och med blixtrande ögon.

»Usch!... Den har jag i alla fall gett en riktig omgång!» sa han och slog sig till rätta på sin jordkoka. »Nu bör han väl ha fått så han minns...»

»Vem slogs du med?» frågade lärkan stillfärdigt. Själv slogs hon aldrig med någon och förstod sig inte på att gräla och väsnas.

»Asch, med grannen, med Skönbryn. Han bor här strax intill. En riktig dumbom. Men jag ska nog visa honom!...»

Lärkan kände också Skönbryn. Alla raphöns har röda ögonbryn — och inte bara ovanför ögonen utan också under. Men Skönbryns var alldeles särskilt stora och röda.

»Varför är ni i luven på varandra?» frågade lärkan. »I den stora flocken var ni ju alla vänner.»

»I den stora flocken, ja — det är en annan sak. Men nu springer han ibland på våran åker och ibland råkar jag utan att vilja det komma in på hans. Då måste vi ju slåss. Vi är ju — hanar.»

Men lärkan kunde inte förstå det: varför ska man slåss när man är vänner? Sedan frågade hon en gång till:

»När ska jag komma på besök till er?»

»Det skulle väl passa bra när Rödhals lagt sig att ruva, då kan ju jag få komma ut och hämta lite luft.»

»Tänker ni sätta bo snart?»

»Rödhals säger att när det visar sig upptöade ställen på snöfälten och lärkorna sjunger i skyn, då delar den stora flocken upp sig i par och flyger bort i alla väderstreck. När människorna slutat vårsådden och höstrågen är så hög att den når människorna till knäna — då är det tid att bygga bo. Du ska få se vilket hemtrevligt bo Rödhals kommer att inreda — det blir en ren fröjd för ögat! Tänk på vad jag sagt: när människorna är färdiga med sådden och höstrågen når dem till knäna. Då är du välkommen på besök.»

»Jag ska inte glömma det», försäkrade lärkan. »Du kan lita på att jag kommer. Och nu godnatt!«

Därmed flög hon hem och lade sig att sova.

(Och nästa gång får ni veta hur boet såg ut som Rödhals och Skönfot byggt, för då kommer lärkan på besök till dem.)

RYTTARNA

Forts. fr. sid. 16.

hårdnackat, och pojkarna måste rida runt fältet.

Gårdarna låg nu på stort avstånd. Sommarnatten tätnade kring de båda ryttarna. Hästkropparnas rytm hade snart gungat dem över på trakter där de aldrig förr varit. De red med ett par hästlängders avstånd från varandra, den gruppering som hästarna själva valt. Pojkarna hade tegat hela tiden. De hade bevakat varann för att icke förråda sin oro. Han, som red före, spände de nakna hämlarna i hästbuken och skrek plötsligt:

— Här sätter vi av i fyrsprång!

— Rid då på, så jag kommer fram, svarade den efterkommande och minsta.

De ville båda dölja att de frös och att de ville känna ardenernas bruna blod komma sig närmare. Och så försökte de sätta av i språng. Men hästarna bara lunkade ett par steg. Sedan släpade de åter hovarna efter sig. Djuren märkte att de icke befann sig på hemväg.

— Latkampar! Satkampar! Kraftorden, spinkiga likt ljuden av unga tranor, trängde icke långt. Men de värmden litet, de också. Det blev enformigt, fast man satt på två väldiga hästryggar, som bar sina ryttare ut i den vida världen.

Och hur det var, kom slummen. Hästkropparnas rytm var också vaggans rytm, en mors rytm när hon håller sitt barn vid bröstet, när hon vill ha det att sova, ja, till och med hennes gångs rytm, medan hon ännu bär barnet i sin kropps gömma. Det är födelsens rytm, och livets rytm, och det är rytmen vi också skulle dö vid, vaggande oss in i döden, alldeles som när vi föddes.

Känslan av blyg trötthet kom över pojkarna så häftigt, att ingen av dem märkte hur det var fatt. Därför hade de heller inte märkt, att de inte alltid höll rätt fram. De hade inte sett efter, hur hästarna hade vikit av i en vid krok. De hade somnat, sakta stötande upp och ner, med armarna lindade kring de varma ardenernas halsar, framstupa över hästmankarna, gled de bara vidare in i den erfomiga rytmen... Och de drömde.

De drömde, att de red långt ut i världen. Som väldiga, nerstänkta ryttare sprängde de fram genom främmande land och in genom främmande städer. Människorna stod vid vägkanterna och såg efter dem, och inne i de stora städerna stod besynnerligt klädda barn, som tittade avundsjukt efter deras försvinnande ryggar. Man fällde vindbryggor framför dem. Men de föraktade vindbryggorna, som om sådana hade varit för gamlingar och lytta, och de sprängde i stället över vallgravarna, var och när de ville. De red förbi skolor, där man bad dem att stanna, att slå sig ned på de främsta bänkarna. Men de bara skrattade

från sina hästryggar och vinkade åt de kvarblivna skolbarnen, vilka stannade kvar och grät djupt inne i sina händer.

Så höll de på att rida genom världen. Så drog världen förbi dem som det brokiga upptäget den var, då man betraktade den från hästryggen, då man hade bråttom. På det sättet drömde de länge.

*

Över herrgården stod midnatten och mörkret, utan stjärnor. Där gick stataren och hans hustru, där brann lampan i fönstret, fattigt och blekt eftersom det var sommar, och där fanns inga vallgravar och vindbryggor. Där stod inte något skimmer. Där vinkade inga högtidsklädda barn. Där var bara förstämt och trist. Men frampå natten, när allt sökande varit förgäves, hördes det hästramp i al-lén, och någon sade förvånat:

— Nu har man glömt att stänga hagen! Nu har hästarna tagit sig ut!

Det dröjde en stund, tills stataren sprang emot, men då såg han till slut två hästar avdela sig ur mörkret. De två tunga ardenerna klampade in på stallbacken. De gick ända fram till staldörren och stannade först där. På hästryggarna hängde pojkarna och sov.

Nu blev det liv och oväsen. Hästarna stod och såg rätt ut i mörkret, fromsinta och väntande, som om de undrat på, varför inte staldörren genast öppnades för dem.

Stataren däremot tog en käpp från stallbacken, rock pojkarna i benen och sade:

— Kom ner, får ni smörj genast!

Pojkarna såg sig yrvakna omkring. De försökte röra sina leder, men kunde inte. De undersökte åt alla håll. Där fanns likväl intet annat att se än stallet och stallbacken, det gamla och skräpiga, där de hållit till i årtal. Där slank den brunröda stallkatten just in i sitt vanliga hål i väggen. Och tätt bredvid stod föräldrarna.

Då hade de velat dra svärd som i drömmen. De hade velat göra vägen fri framför sig, spränga över vallgravar och jaga vidare på sina frustande hästar. Deras ögon blänkte ännu våta i nattskenet. De slöt alltså jämt kvar om äventyret med all sin makt.

De blev hjälpta ned från hästryggarna av föräldrarna. Då var de så ledbrutna, och deras ben och fötter var så frusna, att de inte kunde stå på dem. De vacklade framåt, likt avsuttna ryttare, vilka ridit lång väg och därför nu hade svårt att reda sig bland fotfolk.

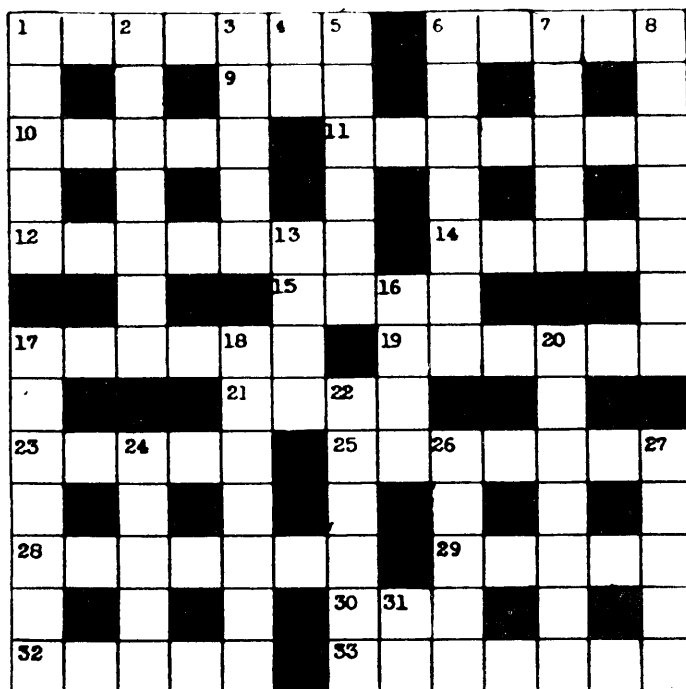
— Bekänn var ni har varit! Bekänn allt, så slipper ni stryket! tiggde modern.

Men pojkarna bara bet ihop tänderna och teg.

— Slå då! sade de till slut, när inget annat hjälpte.

Och de fick stryk, massor av stryk, men efteråt bara log de åt det. Det angick dem inte. Och äventyret, det förrådde de aldrig!

Korsord nr 3

VÅGRÄTA ORD:

1. Är leran.
6. Bär bud om att påsken nalkas.
9. Brukar det göra vid matlagning.
10. Bra att ha i sin makt.
11. Uppträder ohyfsat.
12. Gör väl mor när lillan gråter.
14. Per flyg.
15. Ingår i murbruk.
17. Har sina faror.
19. Talas det om i Gamla Testamentet.
21. Lägg till till och det blir köpbart.

23. Beteckning på bokstav.
25. Förverkligade.
28. Ska man inte lägga ut.
29. Reparerat.
30. I två delar.
32. Har de flesta mödrar gjort.
33. Läckergom.

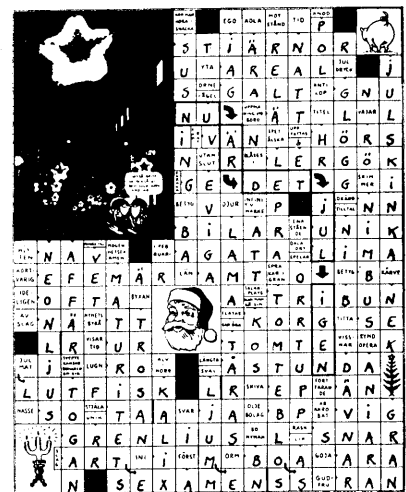
LODRÄTA ORD:

1. Generös.
2. Har vi väl alla känt oss någon gång.
3. Läkt.

4. Lik.
5. Får man inte göra i huvudboken.
6. Föll.
7. Får mor heta ibland.
8. Ortsnamn i flygsammanhang.
13. Rest.
16. Vill man råda alla när våren kommer.
17. Vinrestaurang — fast inte hos oss.
18. Hans bibel är koranen.
20. Också ett religiöst begrepp.
22. Inte ledsen.
24. Sedvänja.
26. Inte att lita på.
27. Årad.
31. Består paret av.

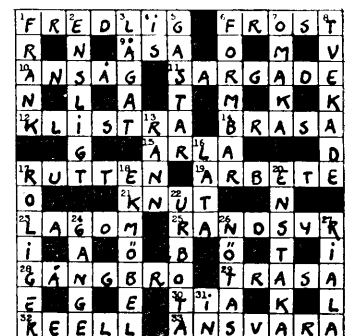
*

Lösningarna skall vara oss tillhanda senast den 25 april. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser. Märk kuvertet »Korsord nr 3».

Pristagare till »Julkrysset»:

1:a pris: Fr. Hanna Asberg, Vällagatan 18, Örebro. 2:a pris: Herr Nils Knutsson, Flemingsgatan 109, 5 tr., Stockholm K. 3:e pris: Fr. Yvonne Persson, Låda 446, Sveg.

Pristagare till Korsord nr 1:

1:a pris: Herr Lars-Olof Timle, Stilla gatan 6, Göteborg V. 2:a pris: Fr. Kerstin Nilsson, Frislandsvägen 21, Bromma. 3:e pris: Fru Birgit Andersson, Box 510, Brännland.

JAG VAR FÅNGE...

Forts. fr. sid. 9.

lögner. Där är barnen som berättar om det dagliga livets svårigheter i det tomma hemmet. Där är barnen som berättar för oss att mamma redan måst sälja sina bästa kläder, som berättar för oss om kakorna som de aldrig fått äta, om en leksak som är ouppnåelig för dem, om en sjuk mor som är tvungen att städa och tvätta åt andra, om mediciner som man inte kan köpa, om kött, denna förbjudna mat...

Och vi i fångelset vi har gjort lek-saker och vi har tagit på oss våra bästa kläder för denna festdag. Vi skrattar med barnen. Alla rakar vi oss noggrant så att vårt skägg inte ska stickas. Vi talar om hur lyckliga vi ska vara när vi snart åter är hemma hos dem. Vi talar med dem om spatserturer över ängarna. Vi beskri-

ver vad vi ska äta då. Vi talar och talar för att hålla tårarna tillbaka och vi leker med dem till klockan åtta på kvällen.

Och efteråt är det som om en bly-platta lagt sig över fångelset. I korridorernas tystnad vrider sig två-tusenfemhundra hjärtan i sin bitterhet och dricker den bittra kalken till slutet. Man erinrar sig varje leende hos barnet, ekot av dess stämma, minnet av varje kyss, den sista smekningen från deras små händer, det sista leendet.

Och i denna natt kom vi alla överens om att vi aldrig mer ville ha någon »mercedfest», att det här skulle vara den sista gången, att det var bättre att inte uppleva dessa kval ännu en gång.

Nästa dag drömde man trots allt om »mercedfesten» nästa år...

E. G.

EN SKIR TABLETT

Forts. fr. sid. 6.

Varv 14. 7 lm., 3 dst., 3 lm., 3 dst. fästes alla i öglan mellan de 2 st., 7 lm., 1 fm i föreg. varvs fm., 7 lm., osv. v. ut. Sm.-virka 3 m. till mitten av de 7 lm.

Varv 15. 3 lm. utgör 1 st., 5 lm., 4 ggr. 2 dst. med 1 udd emellan (1 udd = 4 lm., 2 st., som fästes i 1:a lm.) fästes i öglan mellan föreg. varvs dst.-grupp, 5 lm., 1 st. i bågen om 7 lm., 1 st. i nästa lm.-båge, 5 lm., 4 ggr. 2 dst. med 1 udd emellan, osv. v. ut.

Varv 16. 8 lm., 1 fm i mittersta udden, 8 lm., 1 fm mellan de 2 st., 8 lm., osv. v. ut. Sm.-virka 2 m.

Varv 17. 4 fm., 5 lm., 3 dst. fästes på ena sidan av udden, 3 lm., 3 dst. fästes på andra sidan av udden, 5 lm., 4 fm. i ena lm.-bågen, 4 fm. i andra lm.-bågen, osv. v. ut. Sm.-virka 6 m.

Varv 18. 3 lm. utgör 1 st., 6 lm., 4 ggr. 2 dst. med 1 udd emellan fästes i öglan mellan föreg. varvs dst.-grupp, 6 lm., 1 st. i ena lm.-bågen 1 st. i andra lm.-bågen, 6 lm., 4 ggr. 2 dst. med 1 udd emellan, 6 lm., osv. v. ut.

FULT ATT SVÄRA

Lilla Tessa, 4 år, sitter framför radioapparaten och lyssnar intensivt på väderleksrapporten.

Just då kommer mamma in och Tessa vänder sig om, tar tummen ur munnen och frågar:

— Mamma, får man säga Gävle-bukten?

Hymn

Våld kan ej bryta oss,
makt ej till marken slå —
vi har gudarna med oss:
våra händer,
våra hjärnor,
våra hjärtan som slår
för frihet,
för mänsklighet,
för morgon som gryr.

Elmer Diktonius

UR INNEHÅLLET:

Visst har vi väl råd...

Varför blir bra ungdom bra?

I Afrikas namn

Arbetsvärdering och lika lön

Jag var fånge i Burgos

Optimism och framåtanda vid
SKV:s förbundskongress

Köp inga sydafrikanska varor!

»Ni är en dålig mor...»

Novell, dikter, handarbete,
korsord, barnsida m. m.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga *kvinnornas rättigheter*: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra *alla barn ett lyckligt liv i trygghet*; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av *freden*.

Tidningen

V I K V I N N O R

Ärgång 13

Redaktör och ansvarig utgiv.:
VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr. Stockholm Va
SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1961